

Handelingsonderzoek als frontlijnmethodiek

Sophia van Hattum
Sjaak Khonraad

Workshop 231111 Amsterdam

Buurtregisseur in Amsterdam De Pijp

Workshop 231111 Amsterdam

2

Wonen en wijken in de context van de risicosamenleving

Workshop 231111 Amsterdam 3

Krachten in/op/vanuit de wijk (I)

Reguliere Samenleving

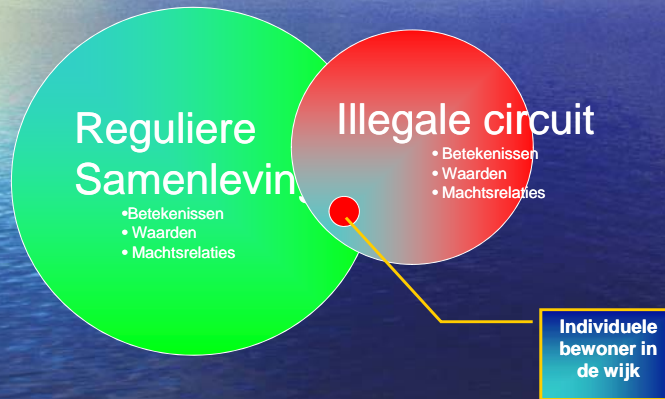
- Betekenissen
- Waarden
- Machtsrelaties

Push& pull

Individuele bewoner in de wijk

Workshop 231111 Amsterdam 4

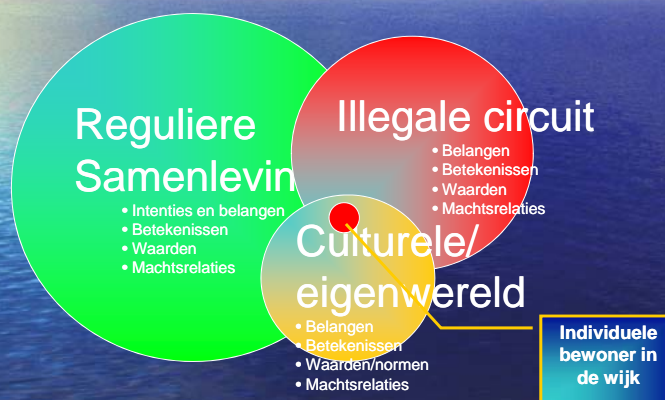
Krachten in/op/vanuit de wijk (II)

Workshop 231111 Amsterdam

5

Krachten in/op/vanuit de wijk (III)

Workshop 231111 Amsterdam

6

Krachten in/op/vanuit de wijk (IV)

Reguliere Samenleving

- Betekenissen
- Waarden
- Machtsrelaties

Illegale circuit

- Betekenissen
- Waarden
- Machtsrelaties

Culturele/eigenwijd

- Betekenissen
- Waarden/normen
- Machtsrelaties

Individuele bewoner in de wijk

Workshop 231111 Amsterdam 7

Typologie van handelingsstrategieën

'Ondernemers'

Laveerders

Ontvankelijkken

Afhankelijkken

Workshop 231111 Amsterdam 8

2. Wijken voor bewoners

werken in de prachtwijk

Workshop 231111 Amsterdam

9

Van beleidslijnen (1) ...

190908

**Hard/
repressief**

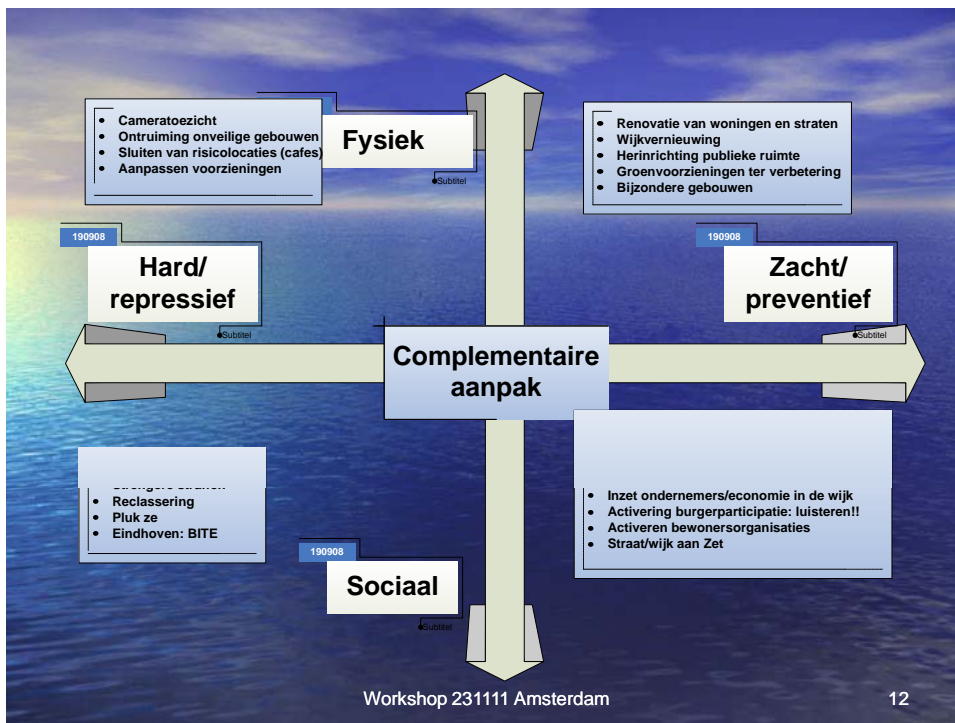
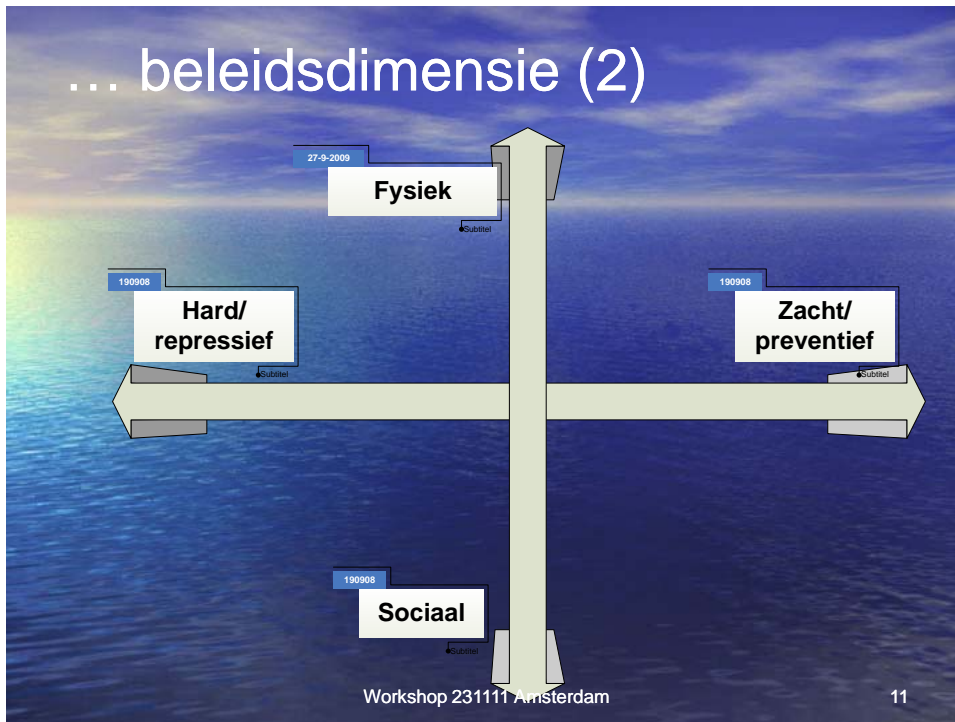
190908

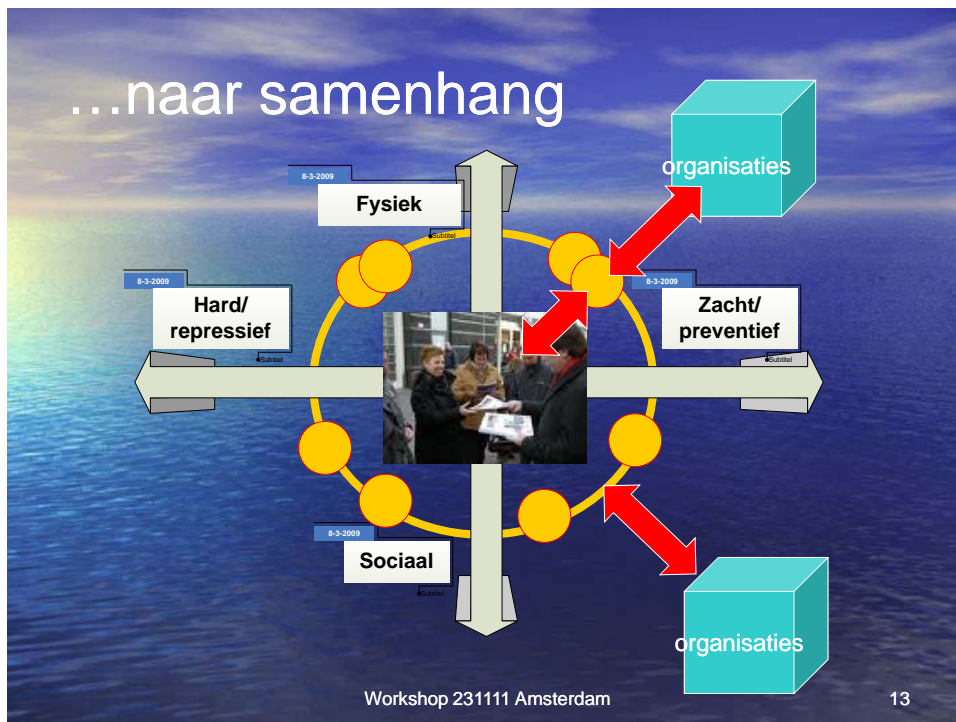
**Zacht/
preventief**

Workshop 231111 Amsterdam

10

... beleidsdimensie (2)

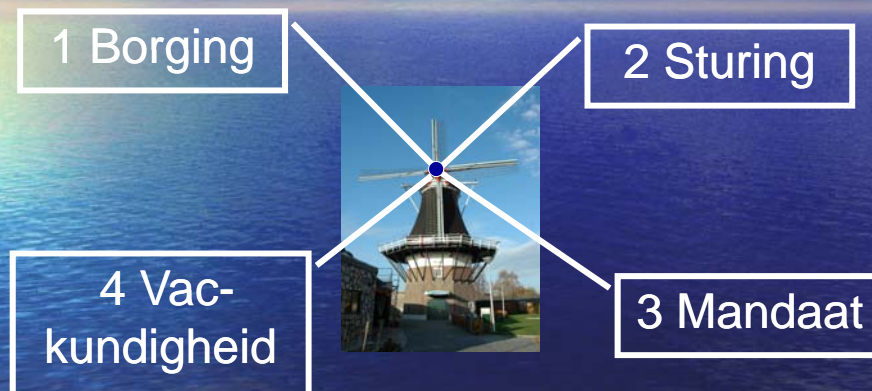
FRONTLIJNWERK??

- Complexe en hectische werksetting
- Risicovol
- Politiek geladen
- Groot afbreukrisico
- Onbekend terrein
- Soms (..) gevaarlijk (agressief gedrag)
- Veel aandacht/bemoeienis van buiten
- Weinig ruimte om fouten te maken

Workshop 231111 Amsterdam

15

Voorwaarden....

Workshop 231111
Amsterdam

16

Sturing: vertrouwen & mandaat!!

De uitvoering: de professional

Handelingsaspecten

1. Gezamenlijke **visie**

2. Gedeelde **kennis**

3. **Organisatie** en (4) **communicatie**

5. Overwogen **strategie**

6. Professionele “**vac-kundigheid**”

Workshop 231111 Amsterdam

19

Ad visie

■ Visie: tussen grote en kleine verhalen

- Visie op de wijk
- Visie op beleid (smart, amore, concreet)
- Visie op de organisatie
- Visie op de eigen positie
- Visie op samenwerking en samenhang

■ Visie: over, maar ook met bewoners!!

Workshop 231111 Amsterdam

20

Ad kennis

- Kennis maken over de wijk/bewoners
allerlei bronnen ⇔ feitelijke kennis
- Kennis maken met de wijk/bewoners
zien en gezien worden
- Kennis maken SAMEN met
wijk/bewoners
bewoners als competente actor

Workshop 231111 Amsterdam

21

Ad communicatie en organisatie

- Communicatie binnen de organisatie
- Partners zijn afhankelijk van elkaar
- Geen ruimte voor pseudoteams
- Regels zijn hulpmiddel (van der Lans)
- Samenwerken met bewoners: delen van kennis en verantwoordelijkheden
- Samenwerken met ketenpartners: idem

Workshop 231111 Amsterdam

22

Ad strategie

- Niet alle zigeuners spelen even mooi viool
- Tegenkrachten in de wijk
- Zelfs agressie (Tonkens)
- De bedenkelijk rol van beroepsbewoners
- Achter de voordeur: hoever?

Evelien Tonkens

Ad vac-kundigheid

- Vaardigheden
- Attitudes
- Competenties
- In de persoon gelegen factoren
- Frontlijnwerk als reflexieve kwaliteit

En dat moet vaak geleerd worden!!!

Wie is ik...

- Lange tijd in uitvoering: verschillende functies
- Onderzoek uit intrinsieke behoefte
- Aansluiting bij exemplarisch handelingsonderzoek
- Docent UU, onderzoeker
- Nu Lector IV & RePro
- Allerlei onderzoek: voorbeelden later

Theoretische verankering

- Maatschappijtheorie Beck, Lash, Bauman, Castells
- Discourstheorie: Harré en Habermas
- Cultuurtheorie: praxeologie (Bourdieu)
- Handelingstheorie: structuratietheorie (Giddens, Parker, Archer) en opnieuw Bourdieu
- Organisatietheorie: Mouzelis, Noordegraaf, Verweel, Bovens

Kenmerken handelingsonderzoek

- Probleemkeuze niet primair vanuit wetenschappelijke belangstelling, maar behoefte uit het veld
- (Vaak) langdurig, gezamenlijk zoek/leerproces onderzoeker en onderzochten
- Onderzoeker en onderzochten leren met en van elkaar
- Proces van lerend handelen en handelend leren
- Inbreng onderzoeker en onderzochten is gelijkWAARDIG

Doelstelling handelingsonderzoek

- Gericht op vergroten handelingsrepertoire van onderzochten
- Gericht op exemplarisch leren – binnen en buiten de onderzochte context

Handelingsonderzoek als proces

- Thematische = oriëntatiefase
- Kristallisatie = terugkoppelfase
- Exemplarische = implementatiefase
- Elke fase andere rollen van onderzoeker en onderzochten
- Niet-reductionistisch/interdisciplinair
- Met name relatie individu en context (Giddens)

De relatie onderzoeker en onderzochten

- Vertrouwen als voorwaarde: in onderzoek en onderzoeker
- Distantie en betrokkenheid
- Objectiviteit en intersubjectiviteit
- Objecten en subjecten in onderzoek
- Kennis en inbreng van de onderzochten
- Over wederkerige afhankelijkheid
- De status van de onderzoeker

Iets over 'wetenschappelijke' kernbegrippen

- Objectiviteit ↔ intersubjectiviteit
- Generaliseerbaarheid ↔ exemplarisch leren
- Distantie ↔ vertrouwen
- Validiteit ↔ dubbele hermeneutiek
- Operationaliseren ↔ gedeelde betekenisgeving
- Trianguleren ↔ wederkerigheid
- Controleerbaarheid ↔ expliciteren
- Subject/object ↔ subject/subject relatie

Handelingsonderzoek tussen professioneel onderzoek en onderzoekend professional

- Langdurig, arbeidsintensief kostbaar
- Belang van investeren in vertrouwen
- Spanning tussen korte en lange termijn investering
- Onderzoek als vorm van samen werken en samenwerken
- Dus.... iets voor professionals ????

'Aanpalende' methodologieën

- Delphi methode (van Dijk)
- CIMO model (Pawson en Tilley)
- Narratieven (Latour)

Voorbeelden van onze handelingsonderzoek

- Woonwagenbewoners
- Woonwagenwerkers
- Tippelzone in Eindhoven
- Fusie scholengemeenschap
- Reorganisatie kleine gemeente
- Wijkagenten
- Roma hulpverleners